

γραφῶν ἐπιτελεῖται μετὰ συνέσεως ἀξίας ἐπαίνου. Τυπογραφικὰ σφάλματα ἐλλείπουν σχεδὸν παντελῶς (ἀλλ' εἰς σελ. 223.5 ἀντὶ γεννικῆ ἢ γραπτέον γεννικῆ). Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ γράψωμεν ἄλλοτε πλείονα περὶ τῶν σχολίων τούτων, σημειοῦμεν προχείρως ὅτι εἰς σελ. 5.9-11 ἀντὶ τῶν ἐμπεποιήκη] ὑποτακτικῆς ἐστὶν ἐγκλίσεως παρακειμένη καὶ ὑπερσυντελική· οἷον "ἐὰν ἐμπεποιήκω, ἐὰν ἐμπεποιήκη". διὸ καὶ ὑποτακτικὸν ἔχει προσγραφόμενον τὸ εἰκάζω ὅτι γραπτέον... παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικός... διὸ καὶ <ὡς> ὑποτακτικὸν κτλ. Ὁ τόμος κατακλείεται ὑπὸ χρησίων πινάκων τῶν συγγραφέων, τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν γλωσσῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Kulturgeschichte der antiken Welt. Band 22. Roland Hampe, Antikes und Modernes Griechenland. Herausgegeben von Erika Simon. Verlag Philipp von Zabern, Mainz 1984. Σελ. 343, εἰκ. 82, ἔγχρ. πίνακες 6. ISBN 3-8053-0802-7.

Τὸ ἔργον τῶν φιλελλήνων, ποῦ προσέφεραν τὸ ἅπαν τῶν δυνάμεών τους διὰ τὸν κόσμον ποῦ ἐδίδαξαν, ἐμόχθησαν καὶ ἐμελέτησαν, ἀλλὰ καὶ ἀνέδειξαν, χαρακτηρίζεται ἀπὸ πολυσχιδῆ προσφορὰν, προσφορὰ ποῦ ἐπεκτείνεται σὲ ὅλες τὶς πτυχῆς καὶ σὲ ὅλες τὶς περιόδους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι δι' αὐτοὺς ἀποτελεῖ ἀδιάσπαστο σύνολο, ὅπως εἶναι καὶ ἡ γλῶσσα μας μία καὶ ἀενάως ἀνανευομένη εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἐλληνοποιητικῆς δυνάμεως ποῦ χαρακτηρίζει τὸν Ἕλληνα.

Ἡ προσφορὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς κλασσικῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Αἰδελβέργης δρ. Roland Hampe ἀνάγεται σὲ αὐτὲς τὶς σφαῖρες καὶ δὲν ἐγράφη (δι' αὐτὸν) τυχαίως ὅτι τὴν ἐπίπονον ἐνάσκησιν τῆς ἐπιστημονικῆς του προδιαθέσεως ἐνίσχυσαν αἱ Μοῦσαι, ποῦ ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν πραγματικότης καὶ θερμουργὸς δύναμις (Er. Simon).

Ἡτύχησε νὰ διδαχθῆ ἀπὸ τὸν πατέρα του, τὸν ἱστορικὸν Karl Hampe, μέθοδον νὰ προβληματίζεται ἱκανῶς καὶ νὰ ἐρευνᾷ ἐνδελεχῶς, ἰδιότητες ποῦ ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ στραφῆ καὶ εἰς πρακτικῆς φύσεως ἐφόδια διὰ τὴν τελείωσίν του.

Ὅ,τι ἀπέκτησε, μάθησιν, φιλοπονίαν καὶ ἦθος, τὰ ἐνήσκησε μὲ πρώτην ἀφετηρίαν τὰ χρόνια τῶν σπουδῶν του δίπλα εἰς τὸν Ernst Buschor, ποῦ ἐπέτρεψε νὰ δωρήσῃ εἰς τὸν Hampe καὶ τὴν ἀγάπην διὰ τὸ ἀρχαῖον κάλλος καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ τὸ ἀξιοποιήσῃ.

Ἡ προδιάθεσί του τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ καρποὺς τὰς δημοσιεύσεις ποῦ ἄπτονται τῆς ἀρχαίας κεραμικῆς, τῆς ἀνασκαφικῆς δραστηριότητος (Ὀλυμπία) καὶ τῆς πλαστικῆς (Ἡνίοχος) διὰ τὸν τίτλον τοῦ ὕφηγοῦ.

Αὐτὸ ποῦ ἐχαρακτήριζε τὸν R. Hampe ἦτο ἡ ἐλληνομάθειά του, ἡ ἐλληνομάθεια ποῦ ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀξιοποιῆ τὴν σημασίαν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης νὰ ἀναπτυχθοῦν μέσα ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς γραπτῆς μας παραδόσεως καὶ νὰ τέρψῃ μὲ τὸν τρόπον ποῦ αὐτὸς ἐγνώριζε.

Αὐτὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ προκειμένου τόμου: ἡ τέρσις με ὕλικόν 1) ἀπὸ τὸν μυκηναϊκὸν καὶ τὸν ὁμηρικὸν κόσμον, 2) ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν σύγχρονον Κρήτην, 3) ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν, 4) με ἐρμηνείας ἔργων ἀρχαίας τέχνης, 5) με μεταφράσεις τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεοελληνικῆς ποιητικῆς παραγωγῆς ὡς καὶ ἑλληνικῶν μύθων, ἔτι δὲ 6) με ἐπιστολὰς τῆς πρώτης του νεότητος με ἀναμνήσεις καὶ ἐπικηδεῖους (εἰς E. Buschor, Π. Δικαῖον, H. Wagner).

Ὁ προκειμένος τόμος φωτίζει τὴν προσφορὰν τοῦ R. Hampe πρὸς τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ μνημονεύεται ἡ λοιπὴ του διὰ τοὺς Ἑτρούσκους¹ καὶ τοὺς Ρωμαίους² προσφορὰ, διότι ὑπῆρξε αὐτοσκοπὸς ποῦ ἐξεπληρώθη.

Ὁ τόμος φωτίζεται ἐν ἀρχῇ ἀπὸ τὸν πίνακα τοῦ Wilfried Otto (Karlsruhe 1981) με τὴν Ἱερὰν Ἄλτιν εἰς τὸ βάθος, ὅπου ὁ R. Hampe εἰργάσθη προπολεμικῶς.

Εἰς τὴν πρώτην ἐνότητα προτάσσεται ἡ εἰσαγωγή σὲ μίαν πανεπιστημιακὴν του παράδοσιν καὶ ἀκολουθεῖ ἡ βιβλιοκρισία του διὰ τὸν «Νηῶν Κατάλογον» τοῦ φιλέλληνοσ Victor Burr (1944). Τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεταπολεμικῶν ἀνασκαφῶν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ φωτισθῇ ἀκόμη περισσότερον ὁ ὁμηρικὸς κόσμος με τὰ δημοσιεύματά του εἰς τὸ Gymnasium (1950, 1956).

Εἰς τὴν δευτέραν ἐνότητα προτάσσεται ἡ διαπραγμάτευσις τῆς σαρκοφάγου τῆς Ἁγ. Τριάδος καὶ ἀκολουθεῖ ἡ παρουσίαισις μιᾶς κρητικῆς φιάλης τοῦ 7ου αἰῶνος, ἕνα παραμῦθι, ἡ περιγραφή ἐνὸς γάμου εἰς τὴν Κρήτην καὶ οἱ πιθαρᾶδες τοῦ Θρασανοῦ, διὰ τοὺς ὁποίους μᾶς διέσωσε θαυμάσιες περιγραφῆς καὶ φωτογραφίαις³.

Εἰς τὴν τρίτην ἐνότητα ἐξετάζονται διάφορα εὐρήματα στὴν Ὀλυμπία με τὴν γνωστὴν παραστατικότητά του μελετητοῦ, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ἐνότητα ἐρμηνεύονται πλείονα ἔργα ἀρχαίας τέχνης.

Ἡ πέμπτη ἐνότης δὲν στερεῖται πρωτοτυπίας με τὰ δημοσιεύματα τοῦ R. Hampe. Αἱ μεταφράσεις ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ νεοελληνικῶν ποιητικῶν ἔργων ἔχουν ἐπιλεγῆ ἀπὸ ἕνα πλῆθος δημοσιευμάτων του καὶ σ' αὐτὰς διακρίνονται οἱ στίχοι τῆς Ἰλιάδος⁴ διὰ τὸν Ποσειδῶνα (13, 10 κέξ.), οἱ στίχοι τῆς Ὀδυσσεΐας διὰ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὴν Ναυσικᾶν (6, 85 κέξ.), διὰ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὴν Πηνελόπην (23, 153 κέξ.). Ἀκολουθοῦν ἀποσπάσματα διὰ τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χίμαιραν. Ἡ ἐνότης τῶν μεταφράσεων περιλαμβάνει καὶ ἀποσπάσματα καὶ χαρακτηριστικὰς δημιουργίαις τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας (ποίημα τοῦ Γ. Δροσίνῃ διὰ Κόρην Ἀκροπόλεως, ἡ Σαμοθράκη τοῦ Ἰωνοσ Δραγούμη, ἡ Αἰολικὴ

1. R. Hampe - Er. Simon, Griechische Sagen in der frühen etruskischen Kunst, Mainz 1964, σ. 72.

2. R. Hampe, Sperlonga und Vergil, Mainz 1972.

3. Μ. Βογιατζόγλου. Τὰ πιθάρια τοῦ Θρασανοῦ, Ἀθήναι 1972· Henri van Effenterre, Mycènes. Vie et Mort d' une Civilisation - La seconde fin du monde. Paris 1985, 73· R. Hampe. Die Pithosgräber von Kreta, Kp Χρ 15/16, 1960/61 (1963), Γ, 213-225, πίν. 2· R. Hampe - Adam Winter, Bei Töpfern und Töpferinnen in Kreta, Messenien und Zypern, Mainz 1962.

4. Homerus, Ilias (dt.), Stuttgart 1979· Odyssee (Odyssea, dt.), Neue übersetzung, Nachwort und Register, Stuttgart 1979. Τμήμα με τὸν τίτλον «Amnisos» θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸν τόμον «Ἄτλας» εἰς μνήμην Σπυρ. Ν. Μαρινάτου, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν IB', 1981-87.

5. Ταϊνία. Roland Hampe zum 70. Geburtstag am 2. Dezember 1978, dargebracht von Mitarbeitern, Schülern und Freunden, Mainz 1980, I-II. Πρβ. Tonio Hölscher, Roland Hampe, Nachruf, Ruperto-Carola 33, 1981, 214 κέξ., Gnomon 53, 1981, 620-624 καὶ πίν.

Γῆ τοῦ Ἡλίου Βενέζη) καὶ τὸ δοκιμαστικὸ κεφάλαιο διὰ τοὺς τρωικοὺς μύθους ποῦ διηγεῖτο συχνά.

Μὲ ὅλα αὐτὰ ἐπέτυχε αἱ παραδόσεις του, ἰδίᾳ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, νὰ γίνουιν πόλος ἑλξέως διὰ πολλοὺς.

Ἡ ἐπιλογή μὲ ἐπιστολές πρὸς τοὺς γονεῖς του, αἱ ἀναμνήσεις του διὰ τὸν Stefan George καὶ τὸν Friedrich Wolters, ἡ ὁμιλία του κατὰ τὴν ὑποδοχὴν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Αἰδελβέργης (1960) καὶ αἱ τρεῖς νεκρολογίαὶ συμπληρῶνουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπιστήμονος μὲ τὴν προσφορὰν του διὰ τὸ εὐρύτερο κοινό.

Καὶ αὐτὸ δῶρο τῆς Ναυσικᾶς, ποῦ ἦτο τὸ θεῖο πρόσωπο καὶ στὴν Ὀδύσεια, τὴν Ὀδύσεια διὰ τὸν στέφανον τοῦ θαλλοῦ εἰς μνήμην Roland Hampe^δ. Εἶναι ἡ δεκάτη τοῦ Μοσχοφόρου τῆ θεῶ.

Ἡ κατανόησις τοῦ δρ. Franz Rutzen καὶ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου τῆς Μαγεντίας κατέστησαν ἐφικτὴ τὴν ἐκδήλωσιν /τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς ὀφειλῆς νὰ παραδοθῆ στοὺς νεωτέρους ἢ φυσιογνωμία τοῦ πιστοῦ φίλου τῶν Ἑλλήνων.

Ἔοποιος πέθανε, ζῆ ἀκόμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΥΛ. ΚΟΡΡΕΣ

Gorgia e la Sofistica: Atti del Convegno internazionale (Lentini-Catania, 12-15 dic. 1983) a cura di Luciano Monteneri e Francesco Romano. Catania 1986. Σελ. 641.

Συνεργασία τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κατάνης καὶ τοῦ Δήμου τῆς πόλεως Lentini ἐξεδόθη ὁ ἀνωτέρω τόμος τῶν πρακτικῶν τῆς Διεθνoῦς Συναντήσεως (12-15 Δεκεμβρίου 1983) ἐχούσης ὡς ἀντικείμενον τὸν σοφιστὴν Γοργίαν καὶ τὴν σοφιστικὴν. Ἡ πόλις Lentini (πάλαι Λεοντῖνοι) ἐξελέγη ὡς τόπος τοῦ συνεδρίου, ἵνα τιμηθῆ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ὁ Γοργίας, ὅστις κατήγετο ἐξ αὐτῆς· εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Συμποσίου παρέστησαν, πλὴν τῶν καθηγητῶν-συνέδρων, πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ Ἀρχαὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ «Συνάντησις» αὕτη διήρκησε τέσσαρας ἡμέρας.

Ι. Ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ (Δευτέρα 12 Δεκεμβρίου 1983) ἐγένοντο αἱ κάτωθι ἐνδιαφέρουσαι ἀνακοινώσεις: Τοῦ καθηγητοῦ C. J. Classen, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γοττίνης: Ὁ Γοργίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Παραδόσει (Γερμανιστὶ σ. 13-43). Τοῦ καθηγητοῦ C. Natali, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βενετίας: ἡ θέσις τοῦ Ἰσοκράτους ὡς πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Γοργίαν (Ἰταλιστὶ σ. 45-55). Τοῦ καθηγητοῦ O. Longo, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παδοῦης: Ἡ ρητορικὴ τοῦ Γοργίου: τεχνικὴ τῆς παιδοῦς καὶ ἡ ἄσκησις τῆς ἐξουσίας (Ἰταλιστὶ σ. 57-63). Τοῦ καθηγητοῦ W. Leszl, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πίζης: Ἡ δύναμις τοῦ Λόγου εἰς τὸν Γοργίαν καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα (Ἰταλιστὶ σ. 65-80). Τοῦ καθηγητοῦ E. Riondato, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παδοῦης: Περὶ τῆς πραγματείας τοῦ Γοργίου· πρβ. Ἄριστ. Σοφιστ. Ἐλέγχους 34, 183b 36-38 (Ἰταλιστὶ σ. 81-95). Τοῦ καθηγητοῦ A. Capizzi, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης: Ὁ Γοργίας φιλόσοφος ἢ ρήτωρ; (Ἰταλιστὶ σ. 97-105). Τοῦ καθηγητοῦ L. Rossetti, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Περούτζιας: Παρατηρήσεις περὶ τοῦ «μὴ ὄντος» (Ἰταλιστὶ σ. 107-117). Τοῦ καθηγητοῦ A. Mon-